

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Palett för ett stärkt civilsamhälle SOU 2016:13

Med anledning av remiss avseende rubricerade betänkande lämnar RFS följande synpunkter.

Utredaren har haft i uppdrag att ge förslag på åtgärder för att stärka civilsamhället för att åstadkomma positiva effekter vad gäller demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning.

Civilsamhället definieras i utredningen brett men RFS saknar perspektiv kring de uppdrag som regleras i lag och som kommuner, stat och landsting är skyldiga att tillsätta. Det handlar om frivilliginnsatser som människa utför till stöd för de mest utsatta i samhället. Uppdrag som lekmanövervakare inom Kriminalvården, stödperson i tvångspsykiatri, kontaktperson och kontaktfamilj i enlighet med Socialtjänstlagen, kontaktperson och stödfamilj i enlighet med LSS, god man och förvaltare i enlighet med föräldrabalken och god man till ensamkommande barn. Dessa uppdrag är frivilliguppdrag som utövas av ca 2,3 % av Sveriges vuxna befolkning enligt Ersta Sköndal Högskolas befolkningsstudie. Under 2015 kom cirka 35 000 ensamkommande barn till Sverige alla de ska ha en god man, så det finns anledning att tro att andelen med dessa uppdrag nu är större.

Dessa uppdragstagare har ett arvode för sin insats men till största delen görs den ideellt. Att lagstiftaren så tydligt har lyft vikten av lekmannainslag i myndighetsutövningen är unikt för Sverige och en viktig del i den breda demokratin både för att sprida kunskap och insyn i myndigheters arbete och för att uppmuntra delaktighet och medmänsklighet.

RFS vill särskilt lyfta några aspekter i utredningen som är viktiga för de lagreglerade frivilliguppdragen. Gällande kunskapsbristen instämmer RFS med utredarens förslag att stärka kunskapen om ideell sektor hos myndigheterna. RFS ser att kunskapen om vad som behövs för ett fungerande samarbete mellan myndigheter och civilsamhälle inte ens är självklart när det gäller de frivilliga som finns inom ramen för den egna verksamheten. Under tre år har RFS arbetat med att hitta metoder för samarbete mellan myndigheter och frivilliga med lagreglerade uppdrag. I det arbetet noterade vi en okunskap om vilka villkor de frivilliga arbetar under och vad de behöver för att utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Genom att arbeta gemensamt effektiviserades arbetet märkbart gällande uppmuntran, kompetensstöd, rekrytering, mål och uppföljning.

Utredaren lyfter behovet av metoder för dialog mellan myndigheter och civilsamhälle. RFS instämmer med att det bör vara självklart att textstatliga utredningar redan tidigt förankras och diskuteras med berörda organisationer. RFS tror att redan innan direktiv till utredning skrivs bör frivilligorganisationer bjudas in till dialog. Civilsamhällets organisationer fungerar nära samhället och har alltid tidigt fångat upp samhällsproblem och behov.

I diskussionen om metoder för dialog med civilsamhällets organisationer är det av största vikt att inte förenkla verkligheten. Mångfalden av organisationer gör att det är omöjligt att hitta en gemensam röst. Därför behöver myndigheter precis som utredningen påvisar större kunskap om vilka organisationer som finns och att hitta former för dialog med olika typer av organisationer. Idag känner många att de inte ryms inom ramen för den många gånger förenklade dialog genom större paraplyorganisationer. Detta gäller såväl lokalt som nationellt.

Även om inte utredaren haft i uppdrag att se över statsbidragen så lyfts några problemområden. RFS instämmer i att organisationsbidragen är viktiga och att ett breddat uppdrag för Arvsfonden skulle öppna upp för organisationerna att arbeta med de problemområden som civilsamhället ser behov av och ibland kan vara snabbare att formera sig kring än myndigheterna. Långsiktigheten i finansieringen är av största vikt för uthållighet i påbörjade projekt som ofta sker i samarbete med kommuner och myndigheter där det är långsamma kvarnar som mals.

Utredaren lyfter frågan om socialförsäkringen och möjligheten att ha fortsatt bidrag även om man ha ideella uppdrag. RFS erfarenhet är att de lagreglerade frivilliguppdragen kan sänka bidragen eftersom det finns ett mindre arvode. Vi ser dock att om en person exempelvis har ett uppdrag som kontaktperson, vilket kan innebära att man går ut och fikar, promenerar eller går på bio tillsammans med brukaren, så kan det vara en viktig del i det egna tillfrisknandet. Att få behålla samma ersättning samtidigt som man genom ett frivilliguppdrag har möjligheten att känna sig behövd och vara en del av samhället borde vara en självklarhet.

Stockholm 2016-07-10

Jenny Ögren
Förbundsordförande

Gunilla Sundblad
Förbundssekreterare